

הגאון רבי שלמה דוד כהנא זצ"ל

א. איסור להבין ולהורות בע"ז בזמן הזה.

ב. חיבי מיתות ב"ד בזמן הזה אם פטורין מהתשלומין.

ג. שיטת רש"י שמקלקל בחבורה בשבת פטור מהתשלומין.

כ"ב תמוז תרנ"ו פעה"ק ירושלים

ש"ל כ"ט"ם לכבוד הרב הגדול נ"י

מכתבו יחד עם הברכות לרגל התמנותי
לרב בעיר העתיקה תו"ב קבלתי
לנכון והנני מביע לו את תודתי מקרב לב
עמוק יתן ה' שיתקמו בנו כל הברכות
ונזכה להתבשר ב"ט בתשועת עמנו לגאולה
שלימה וישועה קרובה אכ"ר.

כן התענגתי בחד"ת שלו, בבירור דברי
הרמב"ם הלכות עכו"ם ופלפל בהבנה
ישרה בהלכות אלו בדברים שונים, ומפני
שכל הענין של לא תלמד לעשות אבל אתה
לומד להבין ולהורות צריך ביאור רב באיזה
אוסרים לעשות כן, ומסתברא דלא אמרינן
זאת רק באיסורים שגוף האיסור הוא רק
משום שלא נבוא לידי עשיית האיסור, אבל
גוף האיסורים אינן נחרין כדי להורות ולהבין
ואין לי לפי שעה הספרים הנחוצים לבירור
ההלכה הזאת, לכן הנני להעיר רק בנוגע
לקושיה על "המעין החכמה" שחידש
שהאיסור של למוד מנהגי ע"ז הוא רק
בזה"ז שאינם נצרכים להורות כיון שהתבטלו
דיני נפשות אבל בזמן הבית שנחזק היה
לדעת כל העבודת לע"ז כדי לדון דיני
נפשות הלימוד מותר. וע"ז הקשה מש"ס
שבת ע"ה דמבואר דעל ע"ז לא קאי ההיתר

להבין ולהורות, והנ"ל שאף שנוכל לומר
שדינו של רב שהלומד מן המגוש חייב
מיתה קאי רק על זמן הזה אבל בזמן
הסנהדרין הי' באמת מותר הלימוד ואולם
כבו' מדייק מלשון חייב מיתה משמע דקאי
על זמן הסנהדרין שהיו דנים למיתה, אבל
האמת מצאני כמה פעמים וכמה לשונות
כאלו בש"ס דהפירוש של חייב מיתה הוא
בדיני שמים כמו בברכות ד' ע"ב לענין
ק"ש שהעובר על דברי חכמים חייב מיתה
וכן בערובין כ"א ועוד בהרבה מקומות ואולם
בעיקר דברי "מעין החכמה" שהעלה שבזמן
הסנהדרין היה מותר הלימוד מנהגי ע"ז
ורק לאחר שנבטל הסנהדרין אין נפקא מינה
בהלימוד כיון שאין דנים בלי סנהדרין, יש
לעין דנחזק לנו הלימוד גם בזמן הזה דהא
קיי"ל גזילתו או חבלתו שהזיק לו בזמן
שהגזלן או המזיק עבד ע"ז וממילא הבי"ד
צריך לדעת דין ע"ז כדי שידעו אם בזמן
החיוב הי' חייב מיתה פטור גם מעונש
תשלומים מטעם קלבד"מ, ומצד הסברא
חייב מיתה בזמן הזה לא גרע מעונש מיתה
של שוגגין. ואף שלא מצאתי בפירוש שום
גילוי לדעה זאת אם חייבי מיתות יש להם
בזמה"ז הדין של חייבי מיתות שוגגין לפטור
מתשלומין ואפשר שיש לחלק כיון דבגמ'
מבואר שמיום שחרב ביהמ"ק ובטלו דיני
מיתות דין ד' מיתות בידי שמים לא בטלו,

נמצא דבזמן הזה דינם של ד' מיתות ב"ד יש להם רק דין של חיבי מיתות בידי שמים, ובחיבי מיתות בידי שמים קמ"ל כאביי כתובות ל' דרך כרת פוטר מתשלומין ולא חיבי מיתות בידי שמים. מ"מ לנכון הערני אחד הרבנים מדחזינן שהטור והשו"ע הביאו בחו"מ ס' שכ"א בדין של הגונב כיס בשבת אם חייב בתשלומין מוכח מזה דבזמן הזה יש לחיבי מיתות ב"ד הדין של חיבי מיתות ב"ד שוגגין, שהרי הטור ושו"ע מזכירים רק הדינים שנוהגים בזמן הזה, ואם נימא כן צ"ע בדברי "המעין החכמה" דכתב דבזמן הזה אוסרים הלמודים בעבודת ע"ז מפני שבטל הסנהדרין הא מ"מ צריכים לימוד האופנים של חיוב מיתה בע"ז כדי לפטור מן התשלומין, ואולי נוכל ליישב סברת מעיין החכמה עפ"י רש"י ב"ק ל"ה דאפילו במקלקל בחבורה דהוי פטור גמור לענין שבת מ"מ פטור מן התשלומין וחזינן לשיטת רש"י שכיון שבלאו של לא תעשה כל מלאכה משכחת חיוב מיתה ב"ד לכן אפילו עשה המלאכה באופן שלא עבר על האיסור כלל מ"מ הלאו שניתן למיתה ב"ד פוטר מתשלומין כמו שוגג, ולכן לא נצרך כלל בלמודם של עבודת ע"ז כדי לידע אם הוא מחייבי מיתה כדי לפטור אותו מהתשלומים כיון דבגוף הלאו של ע"ז יש בו מיתה ב"ד פטור מהתשלומים אפילו אם עבר באופן שאינו חייב כלל והוא כמו מקלקל במלאכת שבת.

אף שפטור לגמרי מ"מ פטור מהתשלומין ושפיר הוי איסור לימוד ע"ז בזמן הזה לאחר ביטול הסנהדרין אינם נחוצים כדי להתיר מטעם להבין ולהורות, אולם בגוף החידוש של רש"י דבמקלקל בחבורה אף שפטור גמור הוא מחיוב מיתה מ"מ יש בדין משום קמלבד"מ, מלבד שהתוס'

חולק על רש"י בזה כמבואר במקומו, שכתבו שלא דמי לשוגג דכאן אין איסור מלאכה. ראיתי הרבה מגדולי האחרונים שמקשים על רש"י מגמ' מפורשת בכתובות ל"א ע"א מהא דאמר ר' הזורק חץ מתחילת ארבע לסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שעקירה צורך הנחה היא ונמצא דהחיוב מתחיל משעת עקירה ומבאור בגמ' דהנ"מ בין שני הטעמים שאי אפשר להנחה בלי עקירה או משום אי בעי למהידירה מי מצי מהדר ליה והוה כמעביר סכין וקרע שיראין בהליכתו פטור ע"ש, ואם נימא כשיטת רש"י דמקלקל ג"כ פטור מתשלומין למה לן החיוב של ד' אמות ברה"ר כדי לפטור מהתשלומין בלי המלאכה של מעביר ד' אמות יפטור מהתשלומין משום מלאכת הקורע שהוא אב מלאכה ואף שהוא מקלקל הא לשיטת רש"י גם מקלקל פטור מן התשלומין והיא קושיא עצומה על פרש"י ז"ל, וכן קשה מהזורק מתחילת ד' לסוף ד' וקרע שיראין דפטרינן מטעם קבלבד"מ של איסור הוצאה תיפוק ליה שיפטור מהתשלומין מטעם חילול שבת של הקורע, ונראה לי לישב הקושיא של הזורק חץ ע"פ דמבואר בסנהדרין ע"ז ע"ב דאם זרק צרור למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב משום דכח כחו הוא וע"ש ברש"י דפירש דאם נפלה לארץ והרגה פטור דלאו כחו הוא ולפי זה נוכל לומר דדינא דחץ אינו משום שהחץ קרע שיראין בעת נפילתה אלא דאז כבר כלתה כחו ולכן מטעם קריעה לו נוכל לפטור כלל דהקריעה נעשה בלי כחו וכן היכא דפטור מהריגת אדם כן פטור ממלאכת שבת, וכן נראה לומר דיהא דינא של המעביר סכין מתחילת ד' לסוף ד' וקרע שיראין דלכאורה יש לדקדק דלמה ליה להגמ' לצייר שהעביר סכין וקרע בסכין ואמאי לא נימא דינא גם היכא שהוציא

דבר אחר. ובשעת הוצאתו קרע שיראין של חבירו דגם כן יהיה פטור משום דבאותו הזמן שקרע שיראין והזיק את חבירו חילל השבת בהוצאה ונתחייב מיתה. אלא מוכח מזה דהגמ' רוצא באופן שלא יחוייב על חילול שבת ממלאכה דקריעה והיינו כגון שהעביר סכין והסכין מעצמו דרך העברה קרע שיראין של חבירו בלי כחו של המוציא סכין, ומבואר בתוס' ב"ק ו' ד"ה לאתויי דבור המתגלגל או בהדי דקא אזלי קמזקי לא הוי כוחו, לפי דעת רש"י ואפילו לפירוש התוס' החולקים על רש"י וסוברים דגם בעל הסכין חייב מטעם בור ואפילו אם הסכין הוא של המוציא חייב רק המחצה מטעם אדם המזיק והמחצה מטעם בור, ולענין שבת לדעת רש"י לא עשה האדם כלל הקריעה, ולדעת תוס' הלא הוא כמו שנים שעושים פטורים ולא נחשב לחיוב כלל על האדם שנימה שיש לו דין של חייבי מיתות שוגגין ולכן פשוט שמטעם

החילול שבת של הקריעה לא נוכל לפטור מהתשלומין, ומפני זה אנו צריכים להסברא של עקירה צורך הנחה, כדי לפטור מהתשלומין מטעם חייב מיתות שוגגין בשביל מלאכת הוצאה ולכן מטעם מקלקל אין לנו ראייה כלל שלא כדעת רש"י מהגמ' הנ"ל

עומד אנכי כעת בחקירה בהדין המבואר ביו"ד קמ"א דתבנית מנורה אסור לעשות אפילו אינה גבוה י"ח טפחים ובהיכל ובאולם בעינן דוקא כשיעור ארכו גבוה ורחבו, היאך הדין בשולחן אם דינו כמנורה או כהיכל, וגם אם על הציץ ג"כ יש הלא של לא תעשון אותם, והגני תותם בכבוד ואהבה לכל גדולי התורה והיראה.

שלמה דוד כהנא
מלפנים אב"ד דורשא וכעת רב בירושלים
העתיקה תובכ"א

אשר חתומה

הדפסה בראולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

צהר - (אהל אבי עזרי): דבורקס, אליקום בן ישעיהו אריה לייב (עורך) (1) { } עמוד מס: 93 הודפס ע"י אוצר